

Accountantsverslag

Gemeente Rijswijk
Boekjaar 2019

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Rijswijk
Boogaardplein
2284 DP Rijswijk

Breda, 26 juni 2020

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2019 van de gemeente Rijswijk te controleren.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2019 naar voren zijn gekomen. Het accountantsverslag is uitsluitend opgesteld voor gebruik door de raad en het college van burgemeester en wethouders.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht.

Wij zijn voornemens om bij de jaarrekening over boekjaar 2019 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken ten aanzien van getrouwheid en een verklaring met beperking ten aanzien van de rechtmatigheid.

Wij hebben het accountantsverslag voorgelegd aan de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Afgelopen jaar hebben wij in verband met de Coronacrisis de controle op afstand moeten uitvoeren. Voor zowel de medewerkers van de gemeente als onze medewerkers heeft dit extra inspanning met zich meegebracht. Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Rijswijk voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij graag bereid.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. R. Opendorp RA
Partner

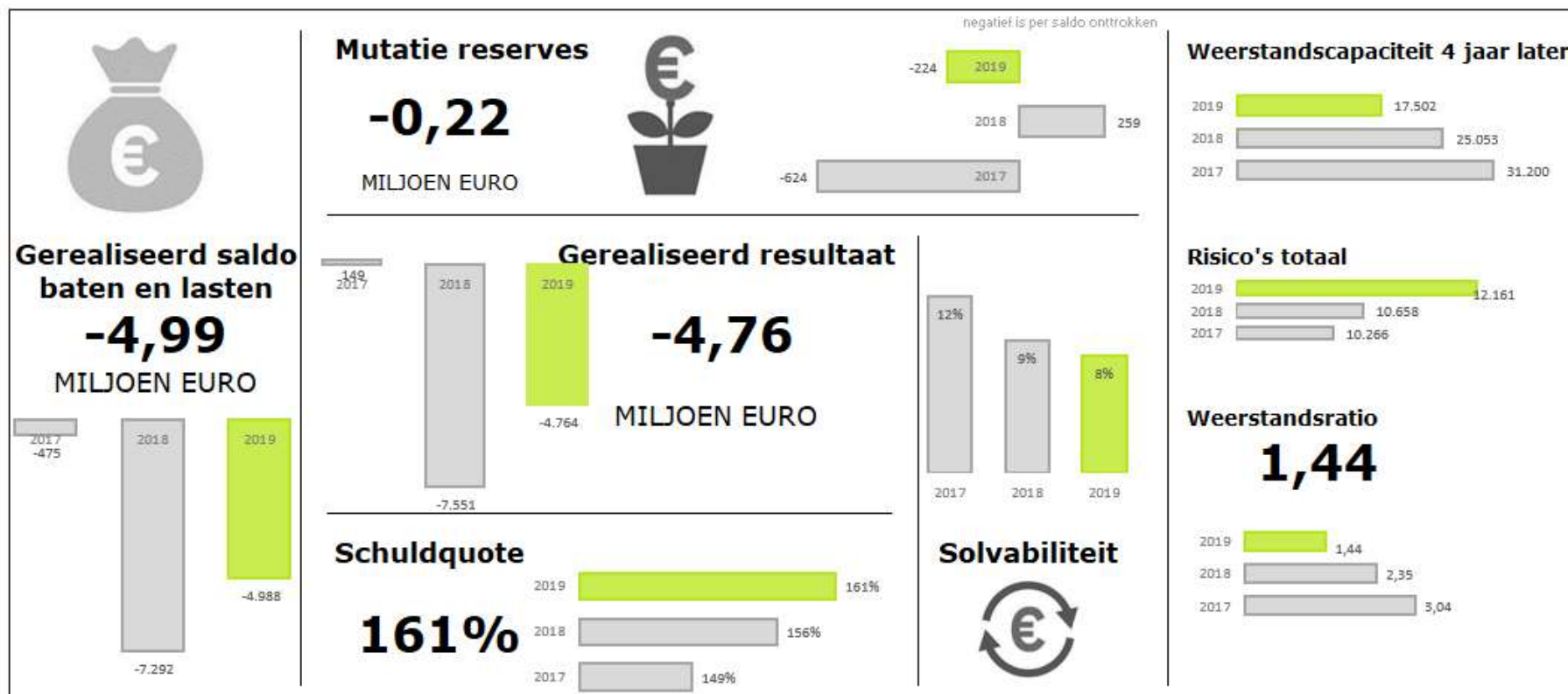
Inhouds- opgave

1. Bestuurlijke samenvatting	4
2. Opdracht, scope en uitkomsten	7
3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers	12
4. Controlebevindingen	16
5. Bevindingen interne beheersing	28
6. Overige onderwerpen	31
Bijlagen	37

Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

1. Bestuurlijke samenvatting

- Wij zijn voornemens een goedkeurende verklaring te verstrekken voor getrouwheid. Wij zijn voornemens een verklaring met beperking voor rechtmatigheid te verstrekken.
- Het jaarverslag is cf. NV COS 720 is verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.
- Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2019.
- De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht.
- Inzake de kosten jeugdwet en de Wmo nieuwe taken steunt de gemeente (deels) op productieverantwoordingen van zorgaanbieders die zijn voorzien van een controleverklaring. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de ontvangen controleverklaringen resteert inzake de kosten Jeugdwet onzekerheid van € 465.000.
- Uit onze controle blijkt voor een bedrag van € 219.831 aan fouten die de getrouwheid van de jaarrekening raken. Wij hebben voor een bedrag van € 2.439.422 onzekerheden geconstateerd die de getrouwheid raken.
- Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole fouten geconstateerd voor € 2.598.765 die wij, op basis van de rapporteringstolerantie, aan u moeten rapporteren. Deze fout leidt tot een aanpassing in het oordeel. Daarnaast hebben wij een onzekerheid met betrekking tot de rechtmatigheid geconstateerd van € 2.914.127.
- Wij hebben 1 controleverschil in de Sisa geconstateerd die wij moeten rapporteren in de Sisa-bijlage.
- Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2019 in overeenstemming is met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2019 van de gemeente Rijswijk voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Opdracht, scope en uitkomsten

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.1 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 18 oktober 2019 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2019. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- ❑ Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- ❑ Uw verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Rijswijk (controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- ❑ Het door u vastgestelde controleprotocol 2019 alsmede het normenkader 2019 zoals dat aan u ter kennisgeving is voorgelegd.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2019 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

2.2 Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 1,75 miljoen. Deze materialiteit sluit aan op door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.750.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 5.250.000
Rapporteringstolerantie	In het normenkader is vastgesteld dat deze berekend wordt op basis van 1% van de lasten per programma met een ondergrens van € 100.000.	€ 100.000

Uit onze controle blijken diverse fouten en onzekerheden. De volgende fouten zijn niet gecorrigeerd:

Ongecorrigeerde fouten	Fouten	Onzekerheden	Getrouwheid / Rechtmatigheid
Rechtmatigheidsfout inkopen	€ 2.378.934		Rechtmatigheid
Onderhoudsplan MOP	€ 219.831		Getrouwheid
Waardering grondexploitatie		€ 800.000	Getrouwheid
Jeugdhulp: Aansluiting opgave H10		€ 412.544	Getrouwheid
Jeugdhulp: Prestatielevering		€ 465.000	Getrouwheid
WMO: Toeleiding		€ 474.705	Rechtmatigheid
WMO: Prestatielevering PGB		€ 761.878	Getrouwheid
Totaal	€ 2.598.765	€ 2.914.127	

2.3 Strekking controleverklaring

Bij de jaarrekening 2019 van gemeente Rijswijk zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken op getrouwheid en een controleverklaring met beperking voor rechtmatigheid.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.4 Grondslagen

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen, beoordeling van de grondslagen van de financiële verslaggeving en van belangrijke schattingen die bij het opmaken van de jaarrekening zijn gehanteerd. Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de consistente toepassing daarvan vastgesteld. In dit kader komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen, schattingen, beoordeling onzekerheden en bijzondere transacties.

Naar onze mening zijn de door het College gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. In het verslagjaar 2019 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

2.5 Jaarverslag en overige gegevens

De jaarstukken 2019 bestaan uit “het jaarverslag” en “de jaarrekening”. De programmarekening en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2019 is opgenomen.

Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Alhoewel wij constateren dat het jaarverslag en de jaarrekening voldoen aan de minimale eisen zoals opgenomen in de BBV, constateren wij dat op sommige punten de kwaliteit van de toelichtingen verbeterd kan worden.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.6 Managementinzicht en schattingen

Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het College. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

Schattingen			
Belangrijkste schattingsposten	Inschatting 2019	Inschatting 2018	Toelichting
Waardering van uw vorderingen			De gemeente heeft een voorziening opgenomen voor de private debiteuren, de debiteuren SoZa en de belastingdebiteuren. De waardering van de private debiteuren en de SoZa debiteuren achten wij 'evenwichtig'.
Waardering van uw grondexploitaties			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een voorzichtig beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. Voor een uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar de paraaf "Waardering van de grondexploitaties" van dit accountantsverslag.
Nauwkeurigheid en volledigheid van de onderhoudsvoorziening			Wij hebben vastgesteld dat het onderhoudsplan voor de Welzijnsaccommodaties niet is goedgekeurd door de Raad. Dit is sinds 2017 wel een vereiste. Het controleverschil van € 219.000 weegt mee in ons oordeel.
Nauwkeurigheid en volledigheid van overige voorzieningen			

Controleverschil	Voorzichtig	Evenwichtig	Optimistisch	Controleverschil
				
Aanvaardbare bandbreedte, gebaseerd op basis van de gehanteerde materialiteit				

2.7 Interne financiële beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij tijdens de interim-controle een analyse en evaluatie uitgevoerd van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van de interne beheersing. Bij deze controle hebben wij ons primair gericht op de opzet, het bestaan en voor zover mogelijk de werking van maatregelen van administratie organisatie en interne beheersing (AO/IB). Dit voor zover dit van belang is voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen voortvloeien uit de interim-controle zijn met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie en het bestuur besproken en aan hen gerapporteerd door middel van de door ons uitgebrachte managementletter 2019. Wij hebben deze managementletter ook toegelicht in de auditcommissie. Uit deze managementletter blijkt dat de organisatie flinke stappen te zetten heeft. De organisatie is hiermee flink aan de slag gegaan. Dit heeft geresulteerd in een verbeterplan. In dit plan zijn de kernpunten voor verbetering opgenomen. Gezien de hoeveelheid en diversiteit verwacht de organisatie dat dit verbetertraject 3 jaar in beslag zal nemen. wij kunnen ons vinden dat het niet realistisch is dat het hele verbeterplan binnen een jaar afgerond kan worden maar dat hier de tijd voor genomen moet worden. Dit verbeterplan onderstreept wat ons betreft ook de omvang in aantal management letter punten die uit onze controle zijn gebleken. De gemeente Rijswijk staat voor een uitdaging waar de organisatie vol voor zal moeten gaan, dit tevens in het kader van de aankomende rechtmatigheidsverklaring die door het college zal moeten worden afgegeven in 2021.

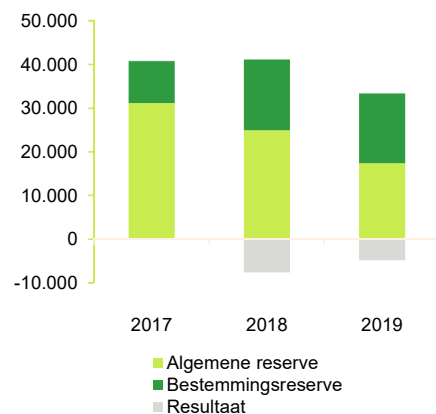
Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.1 Het eigen vermogen van uw gemeente neemt af

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2019 volgens de jaarrekening € 28,7 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 28,7 miljoen is € 17,5 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gedaald met € 7,6 miljoen. Per saldo is gedurende 2019 € 5,0 miljoen onttrokken aan de reserves. Deze dotatie (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 0,2 miljoen voordelig) het gerealiseerde resultaat van € 4,8 miljoen.

3.2 Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten voor bestemming bedraagt afgerond € 5,0 miljoen negatief (begroot € 2,0 miljoen). Tussentijds is per saldo afgerond € 0,2 miljoen (begroot € -0,08 miljoen) aan de reserves gedoteerd waardoor het gerealiseerde resultaat afgerond € 4,8 miljoen negatief is. Wij hebben vastgesteld dat aan de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves raadsbesluiten ten grondslag liggen.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de programmaverantwoording van uw jaarrekening.

3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2019 is gevoerd.

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt, inclusief het voorstel tot resultaatbestemming € 17,5 miljoen (2018: € 25,1 miljoen). Er is dus sprake van een daling van 30,2% van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2019 ten opzichte van 2018.

Uw gemeente heeft op basis van een risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van € 12,2 miljoen (2018: € 10,7 miljoen). De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:

- Rijswijk Buiten (benodigde weerstandscapaciteit: € 7,1 miljoen (2018: € 6,3 miljoen);
- Overige grondexploitaties;
- Ontwikkelingen sociaal domein;
- Algemene uitkering.

Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een stijging van de gekwantificeerde risico's met € 1,5 miljoen.

3.4 Ontwikkeling weerstandsratio

De daling van de beschikbare weerstandscapaciteit en de stijging van de benodigde weerstandscapaciteit leiden ertoe dat de ratio van het weerstandsvermogen per 31 december 2019 gedaald is. In 2 jaar tijd is de ratio meer dan gehalveerd.

Afgelopen jaar heeft de gemeente significante bedragen aan de reserves onttrokken om daarmee de begroting te sluiten. Dit resulteert in een weerstandsratio van 1,44. Dit betekent dat de gemeente op dit moment nog in de gelegenheid is om de risico's uit eigen middelen te financieren op het moment dat deze risico's zich voordoen maar het risico loopt bij een verdere daling van weerstandsratio het niet meer kan.

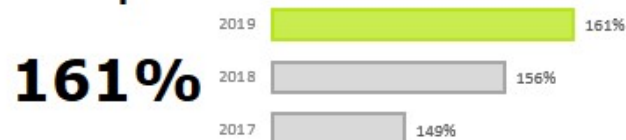
Mede gezien de mogelijke (financiële) gevolgen van de Coronacrisis voor de gemeente, raden wij het aan komende periode de financiële positie te blijven monitoren.

3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.5 De schuldpositie van uw gemeente neemt toe

De schuldpositie van uw gemeente geeft een beeld van de mate waarin uw gemeente afhankelijk is van externe middelen bij het realiseren van haar doelstellingen. Ook geeft het inzicht in welk deel van de inkomsten van de gemeente gebruikt moet worden om de rente en aflossing van de schulden te kunnen betalen. De gecorrigeerde netto schuldquote is aangepast voor leningen die de gemeente 'doorleent' aan derden (zoals woningbouwverenigingen).

Schuldquote

Hierboven hebben wij de ontwikkeling van uw schuldpositie gedurende de afgelopen 3 jaar weergegeven. De netto schuldquote bedraagt 161% en is daarmee gestegen ten opzichte van voorgaand boekjaar (2018: 156%). Deze ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen (bron: VNG, Handleiding houdbaarheidstest gemeentefinanciën). Uw gemeente voldoet ultimo 2019 niet aan die norm. Na behalen van de verwachte opbrengsten Rijswijk Buiten, is de verwachting dat de schuldquote in lijn ligt met het landelijk gemiddelde.

3.6 Financiering

In 2019 heeft uw gemeente 1 nieuwe langlopende lening afgesloten. Uw totale leningenportefeuille stijgt met € 15,2 miljoen. De stijging is een resultante van reguliere aflossingen en het afsluiten van nieuwe langlopende financiering.

Ten aanzien van de naleving van de kasgeldlimiet merken wij op dat de gemeente Rijswijk zich aan de wettelijke normen heeft gehouden van de kasgeldlimiet. Wel constateren wij dat het limiet drie kwartalen achtereenvolgens is overschreden. De maximale termijn van het overschrijden van de kasgeldlimiet volgens de Wet Fido is drie kwartalen. De gemeente Rijswijk moest derhalve vóór 1 oktober 2019 een lening met een looptijd van 1 jaar hebben afgesloten. Deze lening is afgesloten tegen een percentage van -0,11 procent met een looptijd van 10 jaar. Dit is ook toereikend toegelicht in de paragraaf Financiering.

Met betrekking tot schatkistbankieren is sprake van een overschrijding van het drempelbedrag in de eerst en tweede kwartaal. De reden hiervan is dat gedurende het jaar niet alle bankrekeningen betrokken zijn in het berekenen van het dagsaldo. Dit is reeds bij de jaarrekeningcontrole 2016 geconstateerd en pas medio 2019 opgevolgd en aangepast, waardoor dit nog doorwerkt in 2019. Bij de controle 2019 hebben wij vastgesteld dat vanaf het derde kwartaal alle bankrekeningen betrokken zijn. Door deze constatering is er in het eerste en tweede kwartaal onvoldoende naar schatkistbankieren afgeroomd.

Wij adviseren u dringend om alle bankrekeningen bij de analyse te betrekken en te gaan voldoen aan de wet- en regelgeving. Dit is een formele opmerking in ons accountantsverslag.

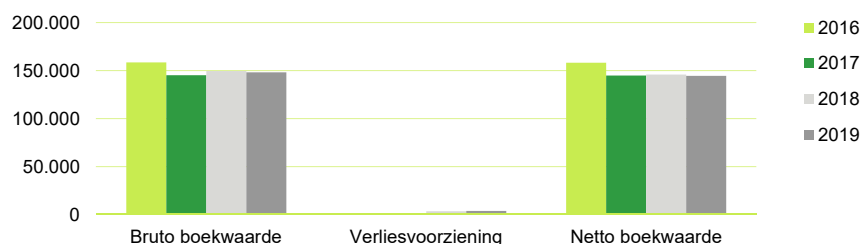
Controlebevindingen

Waardering van de grondexploitaties

Algemeen

De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1 miljoen)

Ten opzichte van 31 december 2019 is de boekwaarde van de post grondexploitatie afgenomen met € 1,7 miljoen. De afname van de boekwaarde per 31 december 2019 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2019	2018
Boekwaarde per 1 januari	146.339	145.181
Investerings	17.460	21.349
Grondverkoop	(19.067)	(16.583)
Mutatie verliesvoorziening	(132)	(3.608)
Boekwaarde per 31 december	144.600	146.339

Gehanteerde parameters

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente Rijswijk gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameter	2019	2018
Kostenstijging	●	●
Opbrengstenstijging	●	●
Rekenrente	●	●
Disconteringsvoet	●	●
Programmering	●	●
Verkoopprijzen woningen	●	●
Verkoopprijzen bedrijven	●	nvt

Legenda status:
 ● = evenwichtig
 ● = optimistisch
 ● = voorzichtig
 ● = controleverschil

Kostenstijging

De gehanteerde parameter voor de kostenstijging is 2,5% voor de jaren 2020-2022 en 2,0% voor 2022 en verder (2018: 4,5%) en ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers. Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig. Gezien de prijsontwikkelingen in de markt is het van belang de ontwikkelingen hierin goed te monitoren.

Waardering van de grondexploitaties

Opbrengstenstijging

Het College rekent met de volgende opbrengstenstijgingen voor de volgende categorieën:

Jaartal	Rentepercentages
2020/2021	4,5% per jaar (vorig jaar 4,5%)
2022	2,5% per jaar (vorig jaar 4,5%)
2023 en verder	2,0% per jaar (vorig jaar 2,0%)

Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig. Gezien de ontwikkelingen in de markt achten wij het van belang dit goed te blijven volgen.

Rekenrente

Het College rekent binnen de huidige grondexploitaties met een toekomstige rekenrente van 2,741% voor 2020 aangezien er een financieringsarrangement loopt tot 1 september 2020 voor 3,78%. Voor 2021 is gerekend met een rentepercentage van 0,516% en vanaf 2022 met een rentepercentage van 0,148%. Het rentepercentage voor 2022 valt binnen de bandbreedte, maar achten wij wel optimistisch. De werkelijk toegerekende rente is gebaseerd op de werkelijk afgesloten leningen en de rentevervalmomenten. Deze grondslag is in overeenstemming met de notitie grondexploitatie en de bepaling in de notitie rente van de commissie BBV. Wij achten deze parameter evenwichtig.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is door de commissie BBV voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone (2%). Dit percentage is door de gemeente correct toegepast, waardoor wij deze parameter kwalificeren als evenwichtig.

Programmering

De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente Rijswijk. De ingerekende programmering ligt in lijn met vorig jaar en is onder andere gebaseerd op interne en externe onderzoeken.

Naar aanleiding van ontwikkelingen in 2018 heeft de gemeente de fasering en programmering van het project aangepast. Wij hebben vastgesteld dat de ingeschatte verkopen realistisch zijn aan de hand van een analyse van het totale aanbod ten opzichte van de geschatte vraag (op basis van externe informatie). Wij willen u wel wijzen op de overige bevindingen waarin toegelicht is dat nog geen rekening gehouden is met de door het College en gemeenteraad te maken programmatische keuze voor deelgebied Pasgeld-West.

Verkooprijzen woningen

Tijdens onze controle hebben wij geconstateerd dat de grondopbrengsten globaal geraamd zijn op basis van grondquotes. Hierdoor kunnen de werkelijke opbrengsten mogelijk hoger uitvallen. Op basis van een deelwaarneming die wij uitgevoerd hebben kan dit leiden tot een positief effect op de grondexploitatie van € 0,69 tot € 3,45 miljoen. Wij adviseren u de grondprijzen waarmee gerekend wordt te toetsen aan de markt of gerealiseerde verkoopprijzen en indien nodig de grondexploitatie hierop aan te passen.

Verkoopprijzen bedrijventerrein

In vergelijking met referenties van grondprijzen bedrijventerreinen en een externe deskundige die door de gemeente is ingeschakeld lijken de grondprijzen van het bedrijventerrein optimistisch. Dit resulteert in een onzekerheid van € 2,3 miljoen.

Waardering van de grondexploitaties

Overige bevindingen – Onderbouwing kosten en opbrengsten

Voorgaand jaar is de controle van RijswijkBuiten een intensief traject geweest. Reden hiervan is dat RijswijkBuiten significante impact kan hebben op het beeld van de jaarrekening. Wij voeren om die reden een kritische controle uit op dit exploitatieproject. Ook dit controlejaar heeft dit de nodige tijd van uw en onze organisatie gevegd. Tijdens onze controle op de verwachte kosten en opbrengsten hebben wij op diverse onderdelen financiële afwijkingen geconstateerd.

Exploitatiebijdrage

Binnen de grondexploitatie is een bijdrage opgenomen die in de exploitatie verantwoord zou moeten worden. Dit betreft een bijdrage van € 0,3 miljoen. Tegenover deze bijdragen zijn ook kosten opgenomen in de grondexploitatie die niet volledig herleidbaar zijn, om die reden leidt tot een onzekerheid (nadelig effect) van 0,3 miljoen in de grondexploitatie.

Plankosten lange termijn

Vanaf 2027 zijn er binnen de grondexploitatie geen plankosten meer geraamd, terwijl het wel de verwachting is dat er in 2027 en verder nog werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Deze werkzaamheden betreffen o.a. de afwikkeling van afspraken, zaken rondom de afwikkeling van het project en het woonrijp maken. Dit leidt tot een ingeschatte afwijking in de grondexploitatie van € 0,42 miljoen.

Geluidswal

De gemeente heeft binnen de grondexploitatie het plaatsen van een geluidswal opgenomen. Op basis van markt cijfers en een extern onderzoek zou het plaatsen van de geluidswal naar inschatting € 0,8 miljoen hoger uitvallen dan nu in de grondexploitatie is meegenomen.

Afzettempo

Uit onze analyse over de afgelopen jaren (2016 t/m 2018) blijkt dat het afzettempo lager ligt dan vooraf geraamd. De afgelopen jaren was dit ruim 100 woningen per jaar. Op de korte termijn verwacht de gemeente ruim 300 woningen af te zetten. Het is onzeker of dit tempo gerealiseerd kan worden. Indien dit tempo niet gerealiseerd kan worden heeft dit impact op de te verwachte plankosten. In de risico analyse is dit door de gemeente opgenomen voor € 2,3 miljoen.

Deelgebied Pasgeld-West

Naar verwachting zullen het College en de gemeenteraad komende periode nog een aantal programmatische keuzes maken. Dit kan mogelijk tot een optimalisatie leiden met een positief effect op de grondexploitatie van € 4,1 miljoen.

Conclusie overige bevindingen

Wij concluderen dat er diverse onzekerheden zijn in de grondexploitatie van RijswijkBuiten. Indien wij de impact van deze onzekerheden betrekken op de waardering in de jaarrekening concluderen wij dat dit tot een onzekerheid van € 800.000 leidt.

Wij adviseren u om verwachte opbrengsten en kosten juist en tijdig te onderbouwen zodat deze onzekerheid afneemt.

Om te voorkomen dat bevindingen pas later in het voorjaar door ons geconstateerd kunnen worden adviseren wij u te kijken naar het moment van actualiseren van de grondexploitatie. Deze actualisatie zou ons inziens ook in het laatste kwartaal van het boekjaar plaats kunnen vinden. Daardoor zou onze controle medio januari en februari uitgevoerd kunnen worden zodat constatering tijdig bekend zijn.

Tevens geeft dit indien het project moet worden bijgesteld het College en de Raad tijd om vanuit kaderstelling en keuzes in de uitvoering hier een zorgvuldig besluitvormingsproces in te doorlopen.

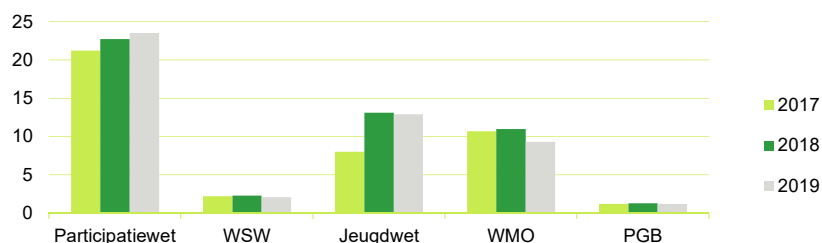
Sociaal domein

Algemeen

De gemeente Rijswijk voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	N.v.t.	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	DSW Rijswijk e.o.	Mandatering	Vaste bijdrage op basis van de begroting / gerealiseerde aantallen.
Jeugdwet Regionaal	H-10	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Jeugdwet Lokaal	Zelfstandig	N.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Jeugdwet (afgifte beschikking)	Zelfstandig	N.v.t.	N.v.t.
WMO	Zelfstandig	N.v.t.	Werkelijke lasten

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord. De totale omvang van de uitgaven en de ontwikkeling vanaf 2017 kan als volgt worden weergegeven:

Uitkeringen (Participatiewet)

De uitvoering van de Participatiewet is door de gemeente Rijswijk in eigen uitvoering. Wij hebben hierbij vastgesteld dat de verstekte beschikkingen rechtmatig plaatsvindt en de verantwoorde last aansluit met de door de gemeente verrichte uitkeringen.

Sociaal domein -Jeugd

De gemeente heeft de inkoop van Jeugdhulp uitbesteed aan H-10. Tijdens onze controle hebben wij kennis genomen van de controleverklaring en de bevindingen bij de verantwoording van H-10. Hieruit blijkt dat H-10 steunt op de controleverklaring bij de productieverantwoordingen van zorginstellingen voor het vaststellen van de prestatielevering. Wij hebben tijdens de controle op de Jeugdhulp het volgende geconstateerd:

Aansluiting verantwoording H10 en financiële administratie

Afgelopen jaar is gebleken dat niet alle vorderingen met betrekking tot de Jeugdhulp door de gemeente geïnd kunnen worden. Dit risico is door ons bij de controle 2018 benoemd. De gemeente heeft dit naar aanleiding van de bevinding onderzocht. Hieruit volgde een significante correctie. Vanwege de omvang van deze correctie is een externe partij ingeschakeld om dit te onderzoeken. Deze onderzoeken hebben geleid tot een afboeking van € 0,9 miljoen. De gemeente Rijswijk registreert betalingen aan H10 op basis van betaalperiode, maar maakt hierin geen onderscheid tussen de betalingen die betrekking hebben op lasten voorgaande jaren of de betalingen die betrekking hebben op huidig boekjaar. Bij de controle was het niet mogelijk om de aansluiting te maken tussen de financiële administratie en de opgave lasten Jeugdhulp H10. Naar alle waarschijnlijkheid komt dit doordat niet inzichtelijk is of hier ook lasten van voorgaande boekjaren ingezet hebben. Dit leidt tot een onzekerheid van € 412.588. De inrichting en verwerking van deze stromen dienen opnieuw ingericht te worden.

Onzekerheid prestatielevering

Met zorginstellingen binnen de Jeugdhulp is afgesproken dat zij (indien de productie kleiner is dan € 125.000 per boekjaar) geen gecontroleerde productieverantwoording hoeven op te leveren. H10 voeren zelf geen controle uit op de prestatielevering. Doordat deze zorginstellingen geen gecontroleerde productieverantwoording aangeleverd hebben, leidt dit in de controle tot een onzekerheid van € 465.000.

Sociaal domein

Afspraken inzake verantwoording Jeugdwet

Tijdens de controle constateerde wij dat er onduidelijkheid was over de data waarop de verantwoording en controle-informatie ten behoeve van het opstellen en controleren van de jaarrekening aangeleverd zou worden. Afgelopen jaar werd dit mede veroorzaakt door onzekerheden in verband met de Coronacrisis. Wij adviseren u wel om samen met de gemeenten te overleggen over de verwachte opleverdata zodat informatie tijdig beschikbaar is voor opstellen en controleren van de jaarrekening.

WMO

De gemeente heeft de uitvoering van de WMO in eigen beheer. De gemeente voert zelf geen controles uit om de prestatielevering vast te stellen. Hierbij steunt de gemeente op de controleverklaring bij de productieverantwoordingen van zorginstellingen voor het vaststellen van de prestatielevering. Voor de controle is de gemeente zodoende afhankelijk van de controle verklaring van de accountant van de instelling. Wij hebben hierbij geen onzekerheden geconstateerd.

Dossiervorming

Wij hebben middels een deelwaarneming gecontroleerd of de WMO rechtmatig is verstrekt. Tijdens onze controle hebben wij vastgesteld dat niet alle dossiers volledig gearchiveerd zijn. Dit leidt tot een onzekerheid van € 574.705 met betrekking tot de rechtmatigheid van de WMO-lasten omdat de terechte toekenning niet vastgesteld kan worden. Wij adviseren u om te analyseren of de dossiers volledig zijn en gedurende het jaar te toetsen of de afgegeven beschikkingen juist gearchiveerd worden zodat de rechtmatigheid achteraf te herleiden is.

Eigen bijdrage WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Rijswijk heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2019 toegelicht.

PGB's

De belangrijkste onzekerheid zit op de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB). De SVB heeft over 2019 een verklaring met beperking bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de PGB's. Vanuit de SVB is een brief ontvangen met daarin een inschatting van de fout in de PGB lasten van de gemeente Rijswijk. Dit betreft een inschatting op basis van de totale onderzochte populatie, die verder niet is onderbouwd door onderliggende waarnemingen. Overigens is aangegeven dat bij de verantwoording trekkingsrecht PGB Jeugdwet en WMO ook in de toekomst niet gekomen gaat worden tot een goedkeurende verklaring.

De gemeente Rijswijk heeft om die reden voor de Jeugdhulp zelfstandig onderzocht of de kosten nauwkeurig en rechtmatig verantwoord zijn. Deze controle is verricht door middel van een steekproef op de declaraties. De organisatie heeft contact opgenomen met een aantal cliënten bij herindicatie of voortgangsgesprekken om na te vragen of de cliënt tevreden was over de prestatie om hiermee vast te stellen of prestaties zijn geleverd. Uit dit onderzoek komen geen bijzonderheden naar voren.

Bij de WMO is deze controle niet uitgevoerd. Dit leidt tot een onzekerheid in de controle van € 761.878,-. Wij adviseren u deze controle komend jaar te implementeren in de processen, aangezien door de SVB aangegeven is dit niet op te pakken.

Overige bevindingen

Algemeen

Naar aanleiding van onze bevindingen voorgaand jaar is de organisatie in de tweede helft van 2019 gestart met een actieplan. Gezien het tijdstip waarop dit plan uitgewerkt was, zijn er tijdens de controle 2019 slechts de eerste stappen van verbeteringen zichtbaar. Aangezien voorgaand jaar onze controle pas medio september afgerond was, is dit logisch. De grootste veranderingen zullen om die reden pas komende jaren zichtbaar worden wat ook het actieplan van de organisatie beschrijft.

In algemene zin constateren wij dat de aangeleverde informatie bij ons nog veel vragen oplevert. De beantwoording van deze vragen door de organisatie moeilijk is waardoor hier aanvullende vragen voor nodig zijn om het juiste antwoord te krijgen. Wij constateren dat niet bij alle afdelingen sprake is van de juiste kennisniveau van interne beheersing en financiële verantwoording. Gezien de komende rechtmatigheidsmededeling adviseren wij u de afdelingen vanaf het begin van het actieplan te betrekken zodat zij weten wat er van hen verwacht wordt. De kwaliteit van de jaarrekening en het jaarrekeningdossier moet, voordat wij ernaar kijken, verbeterd worden.

Binnen de financiële administratie en de subadministratie constateren wij een aantal punten waardoor bij het afsluiten van de financiële administratie (ten behoeve van tussentijdse cijfers en/of jaarrekening) lastig is om te toetsen of de informatie betrouwbaar is. Wij adviseren u hiervoor actie te ondernemen op de volgende punten:

- Periodiek afsluitingen en analyses vanuit FA/Controle op de overlopende posten. Wij constateren dat op de overlopende posten nog vorderingen en schulden uit eerdere jaren staan;
- Periodieke aansluiting naar subadministraties. Wij constateren dat sommige aansluitingen tussen de financiële administratie en de sub-administraties lastig te volgen zijn. Hierdoor kan (tussentijds) niet vastgesteld worden of alle transacties in de financiële administratie overgenomen zijn;
- Eenduidige boekingen van significante processen. Wij constateren dat het in de administratie lastig is om onderscheid te maken tussen boekingen van verschillende stromen (bijvoorbeeld subadministratie en reguliere facturen Jeugdhulp en WMO). Hierdoor is de aansluiting naar een subadministratie lastig te maken. Daarnaast is het voor de interne controle lastig omdat per stroom een andere controle nodig kan zijn.

Materiële vaste activa

Afgelopen jaar heeft de organisatie een activamodule aangeschaft. Hoewel dit het eerste jaar tijd heeft geleverd om de aansluitingen tussen de openstaande kredieten voorgaand jaar en huidige jaar aan te sluiten constateren wij wel dat het voor de organisatie en ons eenvoudiger is om de nauwkeurigheid van de mutaties te controleren en de kwaliteit van de kredietbewaking toeneemt.

Wij constateren dat in het gemeentelijk rioleringsplan een component opgenomen is voor de investeringen in de riolering. Hierdoor is het (indien het resultaat op riolering dit toelaat) mogelijk om versneld af te schrijven. Hiervan heeft de gemeente in 2019 gebruik gemaakt. Wij constateren echter, dat dit op een separate regel in de activastaat is geboekt in plaats van een directe correctie op het actief. Hierdoor wordt mogelijk volgend jaar de afschrijvingslast niet goed meegenomen in de berekening. Wij adviseren u om de activamodule hierop aan te passen.

Tijdens de controle hebben wij geconstateerd dat in de jaarrekening, ten onrechte, geen onderscheid gemaakt is tussen de investeringen, desinvesteringen en bijdragen derden. In de definitieve jaarrekening is dit aangepast. Wij adviseren u om bij het opstellen van de jaarrekening de verslaggevingseisen te volgen.

Binnen de MVA zijn ook de strategische gronden opgenomen. Strategische gronden zijn gronden die aangehouden worden voor een ontwikkeling. Om die reden moeten deze gronden tegen een reële waarde gewaardeerd worden. De commissie BBV schrijft voor deze waarde elke twee jaar te bepalen. Wij constateren dat deze waardering afgelopen jaren niet getoetst is. Op basis van de gegevens concluderen wij dat de waardering per meterprijs dusdanig laag is dat er geen risico is op afwaardering. Wel adviseren wij u de waardering van strategische gronden periodiek zelfstandig te toetsen.

Overige bevindingen

Financiële vaste activa

De gemeente Rijswijk heeft een aantal leningen uitstaan bij andere partijen. Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat er (tussentijds) geen afstemming plaatsvindt, om vast te stellen of de positie overeenkomt met de positie die bekend is bij de andere partij. Tevens wordt er niet geëvalueerd of de uitstaande gelden nog inbaar zijn. Deze constatering hebben in de jaarrekening geleid tot een correctie van circa € 800.000 (positieve bijstelling). Wij adviseren deze controles in het afsluitproces mee te nemen.

Vorderingen en overlopende activa

Binnen de BBV zijn er diverse categorieën overlopende activa onderscheiden om het inzicht in de cijfers voor u te vergroten. Tijdens de controle hebben wij geconstateerd dat in de jaarrekening niet altijd het juiste onderscheid gemaakt wordt. In de definitieve jaarrekening is dit aangepast.

Tevens hebben wij vastgesteld dat er intern geen toetsing op de nauwkeurigheid van de overlopende posten heeft plaatsgevonden. Bij de controle heeft dit geleid tot een correctie van € 156.000 die in de definitieve jaarrekening verwerkt is.

Wij hebben vastgesteld dat in de jaarrekening een vordering van € 74.000 verantwoord is, terwijl dit het maximale subsidiabele bedrag overstijgt en deze extra bijdrage nog niet is toegezegd. Dit leidt tot een fout van dezelfde omvang in de jaarrekening.

Voorzieningen

In de begroting van 2019 is een dotatie opgenomen voor het onderhoudsplan MOP dat verantwoord is onder de voorzieningen in de jaarrekening. In 2017 heeft de commissie BBV besloten dat onderhoudsvoorzieningen enkel opgenomen mogen worden als het onderhoudsplan (o.a. de kwaliteit) goedgekeurd is door de Raad. Wij constateren dat het plan in 2019 vernieuwd is, maar formeel niet goedgekeurd is door de raad. Dit leidt tot een ongecorrigeerd controleverschil van € 219.000. Plan zal alsnog worden voorgelegd te goedkeuring waardoor organisatie gekozen heeft dit niet aan te passen. Wij kunnen ons hierin vinden.

Wij hebben tijdens de controle kennis genomen van de onderbouwingen voor het opnemen van de wachtgeldvoorzieningen. Een wachtgeld voorziening mag opgenomen worden als verwacht wordt dat de (oud)wethouder niet aan het werk komt. Bij de berekening van de wachtgeldvoorziening is niet gekeken naar de inkomsten in het nieuwe boekjaar. Bij de controle bleek dat één van de oud-wethouders inmiddels deels nieuw werk gevonden heeft. De impact op de voorziening is beperkt en om die reden heeft dit niet tot een correctie geleid. Wij adviseren u wel om verwachtingen te betrekken in de bepaling van de voorziening.

Overige bevindingen

Parkeeropbrengsten

Sinds een aantal jaar zijn de baten parkeerbelastingen bij de gemeente toegenomen. Dit wordt veroorzaakt doordat de verordening betaald parkeren een aantal jaar geleden is gewijzigd. Tijdens de controle hebben wij geconstateerd dat parkeervergunningen in november vooruit gefactureerd worden voor het volgende boekjaar. In de concept jaarrekening is dit bedrag als opbrengst 2019 verantwoord. In de definitieve jaarrekening is deze opbrengst gecorrigeerd naar vooruit gefactureerde bedragen. Wij adviseren jaarlijks te registreren welke opbrengsten vooruit gefactureerd zijn en deze toe te rekenen aan het juiste boekjaar.

Wij constateren dat de opbrengsten belparkeren steeds significanter worden voor de gemeente. Om vast te stellen of de opbrengsten van de gemeente Rijswijk volledig zijn is de organisatie afhankelijk van de dienstverleners Belparkeren. Gezien de omvang van deze opbrengsten stroom adviseren wij controleverklaringen bij de opbrengsten belparkeren voor de gemeente op te vragen bij de dienstverleners. Voor 2019 zijn deze verklaringen alsnog opgevraagd en heeft dit niet tot controlebevindingen geleid.

Huren en pachten

Uw organisatie verantwoord jaarlijks ongeveer € 5 miljoen aan huuropbrengsten. Voor de gemeente Rijswijk zijn deze verhuuropbrengsten vastgoed significant. Wij constateren dat de gemeente de volledigheid van de opbrengsten vaststelt door aansluiting naar een contractenregister, maar constateren dat een analyse op de volledigheid door een vergelijking naar het kadaster of de activastaat ontbreekt. Wij adviseren u periodiek de volledigheid van de contractenregister te analyseren aan de hand van het kadaster, om daarmee vast te stellen dat alle contracten in beeld zijn. Aangezien de opbrengsten niet significant afwijken ten opzichte van de subadministratie en de opbrengsten van vorig jaar achten wij het risico op een materiële afwijking in de voldoende ondervangen.

Wij constateren dat dit punt al meerdere jaren openstaat. De organisatie heeft in 2019 toegezegd dat dit actiepunt opgelost zou worden maar dit blijkt niet gedaan te zijn. Wij verzoeken u deze actie nu echt beet te pakken om te voorkomen dat huuropbrengsten gemist worden.

Subsidies

Wij hebben reeds een aantal jaren geconstateerd dat er geen algehele subsidiecoördinator is die intern monitort of alle subsidies verstrekt en vastgesteld worden. Hierdoor ontstaan diverse verschillen in de verstrekking en vaststelling van subsidies en ontbreekt een overzicht waaruit blijkt welke subsidies verstrekt zijn. Tijdens de controle hebben wij geconstateerd dat afdelingen een achterstand hebben in de toekenning van subsidies ten opzichte van de planning die op basis van de subsidieverordening mag worden verwacht.

De organisatie heeft reeds aangegeven in 2020 een subsidieregister in te richten, waardoor de monitoring eenvoudiger uitgevoerd kan worden. Wij onderschrijven het belang van deze actie.

Bedrijfskosten

Wij constateren tijdens de controle dat er binnen de gemeente geen eenduidige procedures zijn voor het goedkeuren en vastleggen van prestatieleveringen en contractregistratie. Wij constateren dat het per afdeling verschilt hoe eenvoudig de documentatie en werkwijzen achterhaald kunnen worden. Dit heeft voor de controle tot gevolg dat het de organisatie veel tijd kost om de juiste documentatie ten behoeve van onze controle boven tafel te krijgen. Bovendien is dit een indicatie dat de organisatie wellicht niet altijd kan voldoen aan de administratieplicht. Mede gezien de organisatie of afdelingen hierbij afhankelijk zijn van een beperkt aantal medewerkers die deze kennis hebben. Risico is dat bij vertrek van deze medewerkers de documentatie of onderbouwingen niet meer vindbaar zijn. Dit heeft in onze controle niet geleid tot een rechtmatigheidsfout. Voor de gevolgen op het rechtmatigheidsoordeel verwijzen wij naar het volgende hoofdstuk.

Wij adviseren u om binnen de gemeente één procedure te handhaven voor de registratie van contracten en prestatieleveringen en erop toe te zien dat deze wordt gehanteerd.

Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen

In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2019 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Voorgaand jaar heeft deze controle geleid tot een forse constatering bij de jaarrekeningcontrole en een verklaring met beperking. Gezien het moment van afronden van de controle (medio augustus 2019) zijn de herstelacties pas vanaf het derde kwartaal ingezet.

Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkoop in 2019 blijkt dat voor gemeentelijk inkooptrajecten met een inkoopwaarde van in totaal € 2.378.934 niet de juiste procedure is gevolgd. Op basis van onze controle komt naar voren dat deze inkoop Europees aanbesteed hadden moeten worden. Wij hebben dit bedrag als rechtmatigheidsfout aangemerkt.

Wij adviseren het College om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen en een verplichtingenadministratie te implementeren.

Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de Raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2019 van de Commissie BBV.

In de kadernota is opgenomen dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het College een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het College stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2019. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking
Programma 1 (totaal € 0,67 miljoen)	€ 0,2 miljoen > Vanwege een daling van de rente is de voorziening Pensioen verhoogd. € 0,3 miljoen > De plicht op Publieke dienstverlening digitaal aan te bieden heeft geleid tot een overschrijding € 0,2 miljoen > Hogere inkooplasten vanwege de uitgifte van meer reisdocumenten Onrechtmatig maar telt niet mee in het oordeel
Programma 3 (totaal € 0,38 miljoen)	€ 0,4 miljoen > Vanwege herstel straatwerk en achterstallig onderhoud aan de openbare verlichting Onrechtmatig en telt wel niet mee in het oordeel
Programma 7 (totaal € 1,5 miljoen)	€ 0,9 miljoen > Uit onderzoek is gebleken dat voor een bedrag aan €0,9 miljoen niet meer te innen is. Dit bedrag is in het verleden als voorschot verstrekt € 0,5 miljoen > Hogere Jeugdhulp lasten dan vooraf ingeschat. Dit betreft een open einde regeling Onrechtmatig maar telt niet mee in het oordeel
Algemene Uitkering (€ 1,2 miljoen)	€ 0,6 miljoen > Vanwege een opschoonactie bij de debiteuren zijn vorderingen voor € 0,6 miljoen afgeboekt Overige afwijkingen zijn individueel beperkt Onrechtmatig maar telt niet mee in het oordeel

Rechtmatigheid

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten.

Wij constateren 1 kredietoverschrijding die de rapporteringstolerantie overstijgt. Dit betreft het impuls voor vervanging van kabels. Het krediet is met € 276.000 overschreden. De overschrijding van dit krediet wordt gecompenseerd met een overschot uit een ander krediet. Er is geen expliciete goedkeuren aanwezig dat deze kredieten met elkaar gecompenseerd kunnen worden.

Wij adviseren u in de toekomst ook deze gevallen expliciet door de raad te laten accorderen of te laten besluiten dat kredieten met elkaar verrekend kunnen worden, zodat de organisatie gerechtigd is om de totale uitgaven te verrichten.

Mutaties in de reserves

De mutaties in de reserves zoals opgenomen in de jaarrekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Gewijzigde begroting	Jaarrekening	Verschil
Dotaties	€ 1.077.000	€ 227.000	€ 850.000
Onttrekkingen	€ 1.002.000	€ 451.000	€ -551.000
Saldo mutaties in de reserves	€ -75.000	€ 224.000	€ 229.000

Aan de afwijkingen liggen raadsbesluiten ten grondslag inzake de gehanteerde systematiek. De rechtmatigheid is door ons vastgesteld.

Niet financiële beheershandelingen

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2019. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen één fout geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Wij hebben geen onzekerheden geconstateerd.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording

Sinds enkele jaren geldt de Wet normering topinkomens (WNT). Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

In het kader van de jaarrekening 2019 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen en hun bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging dienstverband binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er overige functionarissen, niet topfunctionarissen met een dienstbetrekking zijn die een hogere bezoldiging dan het naar rato van de omvang van het dienstverband berekende algemene bezoldigingsmaximum voor 2019 kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd. Wij hebben vastgesteld dat de WNT bezoldiging bij één functionaris € 3.000 te laag is verantwoord. Dit leidt niet tot een overschrijving van de WNT-normering.

Gezien de omvang zijn wij verplicht dit te rapporteren, maar heeft dit geen gevolgen voor ons oordeel en zullen wij geen communicatie hierover hebben naar het ministerie. Wij hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

De naleving van de anticumulatiebepaling maakt geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Bevindingen interne beheersing

5. Bevindingen interne beheersing

5.1 Algemeen

Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2019 hebben wij op 24 december 2019 een managementletter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren, teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening. De bij de gemeentes onderkende significante risico's / kernpunten in de controle zijn:

- Waardering van uw grondexploitatie;
- Prestatie levering;
- Sociaal domein;
- Aanbestedingsrechtmatigheid;
- Verantwoording in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT);
- Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen.

5.2 Automatisering

IT wordt een steeds belangrijker onderdeel van de bedrijfsvoering en daarmee ook van de jaarrekening controle. Uit onze IT audit komt naar voren dat ook op het gebied van automatisering nog verbeteringen mogelijk zijn. Wij adviseren het College hieraan prioriteit te geven. Enerzijds in verband met de risico's die er mee samenhangen. Anderzijds om de IT omgeving de bedrijfsvoering zo goed mogelijk te laten faciliteren.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

5.2 Interne financiële beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij tijdens de interim-controle een analyse en evaluatie uitgevoerd van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing. Bij deze controle hebben wij ons primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratie organisatie en interne beheersing (AO/IB). Dit voor zover dit van belang is voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen voortvloeiend uit de interim-controle zijn met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie en het bestuur besproken en aan hen gerapporteerd door middel van de door ons uitgebrachte managementletter 2019. Deze managementletter is door u besproken in de auditcommissie van d.d. 13 januari 2020.

5.4 Fraude en naleving wet- en regelgeving

Het College is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het toezicht op het College in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het College gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van NV COS 240/250, de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

5. Bevindingen interne beheersing

5.5 Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeenteraad over fraude en illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

5.6 Corruptie en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Rijswijk beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vast te stellen voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.

- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkoop door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Overige onderwerpen

6. Overige onderwerpen

6.1 Wet Normering Topinkomens (WNT)

Ontwikkelingen – bezoldigingsmaximum

De minister van BZK heeft het algemeen bezoldigingsmaximum voor 2020 vastgesteld op € 201.000. Ook de bezoldigingsmaxima voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking zijn voor 2020 geïndexeerd. De eerste twaalf kalendermaanden van de functie vervulling mag de bezoldiging niet meer bedragen dan de som van € 26.800 per maand voor de eerste zes maanden en € 20.300 per maand voor de volgende zes maanden, óf indien dit lager is, de som van het aantal gewerkte uren vermenigvuldigd met het maximum uurtarief van het betreffende jaar. Het maximum uurtarief bedraagt voor 2020 voor de eerste twaalf kalendermaanden € 193 (2019: € 187). Vanaf kalendermaand 13 geldt het voor de instelling toepasselijke bezoldigingsmaximum zoals die ook geldt voor een topfunctionaris met dienstbetrekking.

Facultatief: ook de sectorale normen 2020 zijn geïndexeerd.

Alle bezoldigingsmaxima zijn te vinden op

<https://www.topinkomens.nl/documenten/regelingen/2019/11/28/bezoldigingsmaxima-2020>.

Ontwikkelingen – openbaar te maken informatie

Vanaf 2020 dienen voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking de daadwerkelijk gewerkte uren gedurende de eerste twaalf kalendermaanden openbaar gemaakt te worden. Dit betekent dat u inzicht moet hebben in en een registratie moet hebben van deze gewerkte uren door de topfunctionaris zonder dienstbetrekking.

Voor topfunctionarissen die naast hun topfunctie:

- tevens nevenwerkzaamheden vervullen bij uw organisatie; of
- werkzaamheden verrichten bij aan uw organisatie gelieerde rechtspersonen; of
- gelijktijdig leidinggevende topfunctionaris in dienstbetrekking is bij een andere rechtspersoon of instelling waarop de WNT van toepassing is

geldt dat vanaf de verantwoording 2020 de WNT-gegevens die op deze zogenaamde samenloop van werkzaamheden betrekking heeft openbaar moeten worden gemaakt. Voor de openbaar te maken gegevens verwijzen wij naar artikel 5 van de Uitvoeringsregeling WNT die geldt vanaf 1 januari 2020.

6.2 Wet normalisering arbeidsrechtpositie ambtenaren (Wnra)

Per 1 januari jl. is de Wnra in werking getreden. Kort samengevat houdt die wet in dat de ambtenaar sinds dit jaar een gewone werknemer is en dat de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek op hen van toepassing zijn (enkele uitzonderingen daargelaten). Dit betekent onder andere dat de ambtenaar niet langer op basis van een (eenzijdige) aanstelling werkzaam is, maar op basis van een (tweezijdige) arbeidsovereenkomst. Dit betekent onder meer dat de ambtenaar ontslagbescherming geniet, recht heeft op een transitievergoeding bij ontslag en dat de wettelijke opzegbepalingen van toepassing zijn. De Wnra vraagt dat u keuzes maakt over bijvoorbeeld de inhoud en vorm van de arbeidsovereenkomsten, de aanleg van dossiers en administratieve wijzigingen. Heeft u de juiste kennis hiervoor reeds in huis?

Ten slotte heeft de Wnra ook tot gevolg dat alle wetswijzigingen die onlangs met de Wet Arbeidsmarkt in Balans in werking zijn getreden, ook op gemeenten van toepassing zijn.

6.3 Wet compensatie transitievergoeding

- Als de werknemer meer dan 2 jaar ziek is, kan de werkgever ontslag aanvragen bij het UWV. De zieke werknemer heeft dan recht op een transitievergoeding.
- Werkgevers kunnen vanaf 1 april 2020 compensatie aanvragen als zij een werknemer ontslaan die meer dan 2 jaar ziek is.
- Zo voorkomt de overheid dat werkgevers te maken krijgen met een opeenstapeling van kosten na 2 jaar loon doorbetalen aan zieke werknemers.
- Om in aanmerking te komen voor de compensatie gelden de volgende voorwaarden:
 - de werknemer is ontslagen wegens langdurige ziekte;
 - de werknemer had op grond van de wet recht op een transitievergoeding;
 - de werkgever heeft de transitievergoeding betaald aan de werknemer.
- Het is aan de werkgever om bij het UWV aan te tonen dat aan alle voorwaarden wordt voldaan; het dossier moet dus op orde zijn.
- Houdt u er rekening mee dat er een termijn op de aanvraag en een maximum aan de compensatie zit.

6. Overige onderwerpen

6.4 Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB)

Oproepkrachten

- Een oproepkracht moet ten minste 4 dagen van tevoren schriftelijk worden opgeroepen. Deze termijn kan bij cao worden verkort tot 24 uur.
- Bij het intrekken/wijzigen van de oproep binnen 4 dagen voor de opgeroepen uren, heeft de oproepkracht toch recht op loon over de opgeroepen uren.
- Na iedere periode van 12 maanden moet u de oproepkracht een aanbod doen voor een vaste arbeidsomvang, gebaseerd op het gemiddelde aantal uren in de 12 voorafgaande maanden. De oproepkracht mag deze weigeren en blijft dan oproepkracht. U moet wel na iedere 12 maanden een aanbod doen.

Transitievergoeding

- Aanspraak vanaf de 1^e dag van het dienstverband (ook ingeval van beëindiging in de proeftijd) ingeval werkgever initiërende partij is om te komen tot een einde van de arbeidsovereenkomst.
- 1/3 bruto maandsalaris inclusief alle toeslagen en structurele emolumenten per dienstjaar (feitelijke duur).

Ketenregeling

- Maximaal 3 contracten voor bepaalde tijd in maximaal 3 jaar.
- Termijn om de keten te doorbreken is 6 maanden.

WW-premie

- De hoogte van de WW-premie wordt bepaald door het type contract. De lage premie (thans 2,94%) geldt voor een schriftelijk contract voor onbepaalde tijd met een vaste arbeidsomvang. De hoge premie (thans 7,94%) geldt voor flexibele contracten (met o.a. uitzonderingen voor BBL-ers en werknemers onder de 21 jaar).

Payrolling

- Payroll-werknemers hebben recht op dezelfde arbeidsvoorwaarden als werknemers van de opdrachtgever waar de payroll-werknemer werkt.

6.5 Wijzigingen Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Afgelopen periode heeft de commissie BBV één nieuwe notitie gepubliceerd, dit betreft de herziene notitie materiële vaste activa (MVA). Daarmee komt de vorige versie uit 2017 te vervallen.

Deze notitie bevat één belangrijke wijziging: het is niet langer toegestaan om bij onvoldoende financiële middelen een termijn van vier jaar te hanteren voor het vormen van de voorziening.

Ook is het niet toegestaan om op die wijze een negatieve voorziening aan te vullen. Een voorziening mag niet negatief zijn. Een onverwacht bij de jaarrekening gesignaleerde negatieve stand moet via een eenmalige last worden gedekt. Deze stellige uitspraak is een aanscherping ten opzichte van eerder gepubliceerde notities en treedt daarom in werking met ingang van het begrotingsjaar 2021. Verder bevat de nieuwe notitie een hoofdstuk gericht op het belang voor raadsleden, leden van provinciale staten en leden van het algemeen bestuur van waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Verder is de notitie geactualiseerd aan de hand van de vraag en antwoord rubriek, presentaties aan raden en bijeenkomsten met deskundigen. We adviseren de ambtelijke organisatie om kennis te nemen van deze gewijzigde notitie.

6. Overige onderwerpen

6.6 Rechtmatigheidsverantwoording met ingang van boekjaar 2021

Met ingang van boekjaar 2021 dient het College van burgemeester en wethouders van de gemeente zelf verantwoording af te leggen aan de Raad over het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, dat wil zeggen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Deze verantwoording gaat onderdeel uitmaken van de jaarrekening van de gemeente en als zodanig object van onderzoek worden voor de accountant in zijn opdracht om een getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening af te geven. De Raad dient de materialiteits- en rapporteringsgrens te bepalen, mogelijk wel binnen een bepaalde wettelijke bandbreedte.

De aanstaande wetswijziging veroorzaakt dat de bewijslast om aan te tonen dat de gemeente primair in control is op gebied van financiële rechtmatigheid en getrouwheid wordt verlegd van de accountant naar het College. De intentie is dat de accountant hierbij als vierde lijn gaat functioneren. In onze optiek kan dit alleen worden bereikt als uw zelfcontrolerend vermogen in de 1ste, 2de en 3de-lijn binnen uw mogelijkheden en ambitieniveau optimaal is, waardoor wij alleen in de noodzakelijke processen en transacties hoeven te “spitten”. Waar de 2de en 3de lijncontrole goed is ingericht zullen wij in hogere mate steunen op uw deelwaarnemingen maar altijd in beperkte omvang zelfstandig werkzaamheden blijven uitvoeren. U mag van uw accountant verwachten dat hij zelfstandig een oordeel blijft vormen over de beheersing van de organisatie. Voor gebieden die minder belicht worden, zullen wij uitgebreidere werkzaamheden uitvoeren.

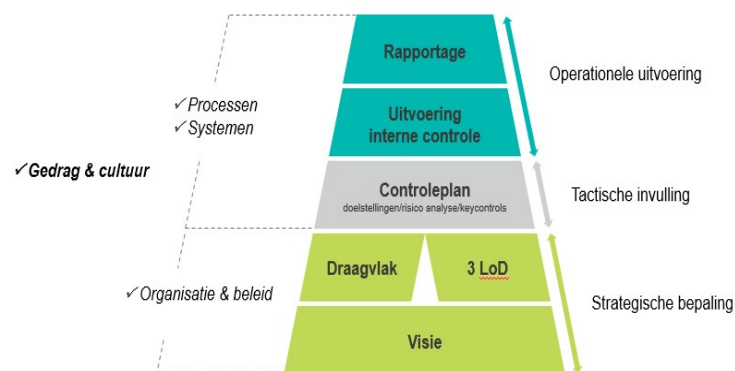
Om voorbereid te zijn op deze wetswijziging adviseren wij u om een kritische analyse uit te voeren op de huidige stand van zaken binnen uw gemeente. Allereerst is het van belang om terug te blikken, en na te gaan in hoeverre uw organisatie in de afgelopen jaren gesteund heeft op de werkzaamheden van de accountant of was het oordeel van de accountant een bevestiging van hetgeen reeds gecommuniceerd was door de 3de lijn (VIC: Verbijzonderde Interne Controle). Afhankelijk van de uitkomsten van deze analyse, dient u ambitie gericht op de wetswijziging te gaan bijstellen. Wij raden u aan om deze ambitie officieel vast te stellen, waarmee verankering in de organisatie wordt geborgd. In deze visie dient een beeld te worden geschetst hoe u de organisatie wenst te beheersen/ controleren. De visie dient een leidraad te bevatten voor de organisatie om te waarborgen en zichtbaar te maken dat binnen de gemeente getrouw en rechtmatig wordt gehandeld.

Op basis van het gewenste ambitie niveau in de visie dient te worden bepaald of de randvoorwaarden voor realisatie van deze visie toereikend zijn binnen uw gemeente en wat dit eventueel betekent voor de huidige inrichting van de 1ste, 2de en 3de lijnscontrole, de positionering van de 3de lijn (VIC). Ten aanzien van de positionering van de VIC is het belangrijk dat zij de positie krijgen om onafhankelijk te rapporteren over eventuele bevindingen. Uitgangspunten die bij een eventuele herziening/ herstructurering van uw organisatie in ogenschouw moeten worden genomen is een goed werkende bestuurlijke inrichting, actuele risicomanagement /beheersing per proces, juiste implementatie van de PDCA- cyclus (plan, do, check en act) en toezicht op de invoering van verbetermaatregelen.

6. Overige onderwerpen

6.6 Rechtmatigheidsverantwoording met ingang van boekjaar 2021

Belangrijk is hierbij om na te gaan wat de (aangepaste) visie betekent voor uw processen en systemen. Indien er vele aanpassingen benodigd zijn om uw organisatie zichtbaar in control te krijgen op het gebied van getrouwheid en financiële rechtmatigheid heeft dit een behoorlijk impact op uw medewerkers. De aanpassingen dienen uiteindelijk te worden gedragen door de medewerkers van de gemeente op elke niveau binnen de organisatie. Hierbij is gedegen aanpak voor de implementatie essentieel. Iedere medewerker dient namelijk op zijn niveau te worden meegenomen in het gewenste risico management zoals dat is beschreven in de visie. Onze visie hierop is om medewerkers vooral aan de voorkant te betrekken bij de actualisatie van de het risicomangement/beheersing per proces. Hierdoor creëer je bewustwording en draagvlak door de gehele organisatie. Onderstaand figuur geeft bovenstaande visueel weer

Teneinde hier grip op te krijgen is het zaak aandacht te hebben voor mensgerichte beheersinstrumenten. Het vaststellen van gewenst gedrag en het borgen van dit gedrag middels genoemde beheersinstrumenten zal daarbij helpen. De zogenaamde “*Soft controls*” zijn op te vatten als maatregelen die van invloed zijn op bijvoorbeeld de motivatie, loyaliteit, integriteit, inspiratie en normen en waarden van medewerkers. Soft controls vormen een onlosmakelijk onderdeel van de set beheersingsmaatregelen die het management treft om zeker te stellen dat de organisatiedoelstellingen worden gerealiseerd (De Heus en Stremmelaar, 2000).

6.6 Rechtmatigheidsverantwoording met ingang van boekjaar 2021

Wij adviseren u om aandacht te hebben voor deze aspecten. Wij kunnen u hierbij helpen door dit mee te nemen in onze controle aanpak en een eerste 0-meting hierover op te stellen. Wij kunnen ons ook voorstellen dat het belangrijk is voor de Raad, het College, de griffie en de ambtelijke organisatie om meer duidelijkheid te krijgen over de invulling van ieders rol en verantwoordelijkheid en de eisen die worden gesteld aan de interne beheersing om tot een rechtmatigheidsverantwoording te kunnen komen en met elkaar hierover het goede gesprek te hebben. Wij gaan graag het gesprek met u aan om u verder te adviseren over het mogelijk verder verfijnen van de visie, de inrichting van de interne controle en positionering van de VIC. Tevens kunnen wij u ook van dienst zijn bij de uitwerking van uw risicoanalyse en u adviseren over mogelijke beheersmaatregelen. Wij hebben ervaring met het beleggen van sessies met medewerkers om de risicoanalyse en beheersmaatregelen in kaart te brengen en zodoende draagvlak te creëren bij uw medewerkers. Wij houden bij de advisering uiteraard rekening met de eisen en schaal van uw gemeente.

In januari jl. is de model tekst en de toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording gepubliceerd door de commissie BBV. Hiermee is bekend geworden hoe de verantwoording eruit komt te zien. Er is echter nog niet bekend gemaakt op welke wijze het college tot een rechtmatigheidsverantwoording kan komen: het antwoord op de vraag: wat moet de gemeente doen om de verantwoording te kunnen verstrekken. Inmiddels zijn wij bij diverse gemeenten aan de slag met raad, college en ambtelijke organisatie om het antwoord op deze vraag te vinden. Het gaat daarbij om het bepalen van de gemeentelijke ambitie ten aanzien van interne beheersing, het creëren van draagvlak binnen de organisatie en het bestuur en het formuleren van normenkader, toetsingskader en aanpak van de interne rechtmatigheidscontrole (waaronder controleplan). Daarbij kan onderscheid worden gemaakt tussen interne beheersing in de processen (eerste lijn), interne controle onder verantwoordelijkheid van de lijnmanager (tweede lijn) en de verbijzonderde interne controle (derde lijn). De samenhang en inrichting van deze drie lijnen (three lines of defence) is belangrijk om in 2020 te ontwerpen en in te richten. Wij adviseren u een plan van aanpak op te stellen, waarbij 2020 een voorbereidingsjaar en tevens een testjaar kan zijn. Over 2020 verstrekt de accountant nog een rechtmatigheidsoordeel. Met ingang van 2021 beperkt het oordeel van de accountant zich tot een getrouwheidsoordeel. Overigens controleert de accountant vanaf 2021 ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de gemeentelijke jaarrekening.

6.7 Impact coronavirus

De uitbraak van het coronavirus heeft een grote impact op de Nederlandse maatschappij en raakt ook de gemeente. Deze gebeurtenis na balansdatum, en de impact hiervan op bijvoorbeeld de inbaarheid van de belastingdebiteuren, de grondexploitatie, de uitkeringslasten en de gevolgen voor de bedrijfsvoering is toereikend toegelicht in de risicoparagraaf en de jaarrekening. Vanzelfsprekend adviseren we u de financiële consequenties nauwlettend te monitoren en indien noodzakelijk uw begroting 2020 hierop bij te stellen.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2019 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2020 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Geen	nvt	nvt
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	Geen	nvt	nvt
H4	Specifieke uitkering sport	Geen	nvt	nvt
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2	Geen	nvt	nvt
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004	Geen	nvt	nvt

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Beperking
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B: Fouten evaluatie

Ongecorrigeerde verschillen

Tijdens onze controle hebben wij de volgende ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd, die zowel individueel als in totaliteit niet van materiaal belang worden geacht in relatie tot de financiële overzichten als geheel.

Bedragen x EUR 1.000	Getrouwheid (G) en/of Rechtmatigheid (R)	Activa	Voorzieningen	Passiva	Resultatenrekening	Re classificatie
<i>Fouten</i>						
Rechtmatigheid inkopen	R				EUR 2.378.934	
Onderhoudsplan MOP	R en G		EUR 219.831		EUR 219.831	
Reclass van overlopende passiva naar activa	R					EUR 288.553
Reclass van overlopende activa naar financiële activa	R					EUR 600.000
Totaal fouten			EUR 219.831		EUR 2.598.265	EUR 888.553

Bijlage B: Fouten evaluatie

Ongecorrigeerde verschillen

Bedragen x EUR 1.000	Getrouwheid (G) en/of Rechtmatigheid (R)	Activa	Voorzieningen	Passiva	Resultatenrekening
<i>Onzekerheden</i>					
Waardering grondexploitatie	R en G	EUR 800.000			EUR 800.000
Jeugdhulp aansluiting H10	R en G			EUR 412.544	EUR 412.544
Jeugdhulp prestatielevering	R en G			EUR 465.000	EUR 465.000
WMO Toeleiding	R				EUR 474.705
WMO Prestatielevering PGB	R en G			EUR 761.878	EUR 761.878
Totaal onzekerheden		EUR 800.000		EUR 1.639.422	EUR 2914.127

Wij hebben van het College een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin men het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en derhalve niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het College heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Onze controlestandaarden eisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. Er zijn geen onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Bijlage C – Geconstateerde controleverschillen

Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 100.000

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Re classificatie
Afgrenzing parkeervergunningen	EUR 401.445		
FVA: Correctie naar aanleiding van bevestiging SVN	EUR 810.000		
Reclass nog te ontvangen subsidies naar overige vorderingen			€ 233.000
Correctie vordering SPUK	EUR 74.000		
Totaal gecorrigeerde controleverschillen	EUR 1.285.445		€ 233.000

Bijlage D – Rechtmatigheidsfouten inkopen

Wij hebben bij de jaarrekeningcontrole een rechtmatigheidsfout bij het naleven van de Europese aanbestedingsregels geconstateerd van € 2.378.934. Deze fout is als volgt opgebouwd:

	Werkelijke lasten 2019	Verplichting 2020 en verder	Onrechtmatig in 2020*
Totaal	EUR 1.335.785	EUR 1.043.148	EUR 136.000

* In de kadernota rechtmatigheid 2017 is aangegeven dat de inkopen in het oordeel betrokken moeten worden in het jaar waarin de beheers handeling (afsluiten contract) heeft plaatsgevonden. In een aantal gevallen is dit pas in 2020 afgesloten, maar is in onze control al geconstateerd dat de handeling niet rechtmatig is. Deze zal fout zal meewegen in het oordeel 2020. Dit bedrag is gebaseerd op een inschatting van de werkelijke lasten 2020, aangezien in sommige gevallen sprake is van een afroepcontract. De rechtmatigheidsfout 2020 zal berekend worden op basis van de werkelijke lasten.

Bijlage E – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2019 onderkend:

- schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen;
- waardering van de grondexploitaties;
- rechtmatigheid van de Europese aanbestedingen;
- WNT-bijlage;
- onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen inkopen en uitkeringen;
- voorziening groot onderhoud;
- sociaal domein (WMO en Jeugdwet).

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants

Voor de jaarrekening van de gemeente Rijswijk maken wij gebruik van verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De samenwerking met de H-10 ten aanzien van het sociaal domein is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole.

Inschakeling van externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van externe deskundigen. Wij hebben voor de controle van RijswijkBuiten wel interne deskundigen ingeschakeld.

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Rijswijk hebben wij vastgesteld dat:

- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Significante schattingsposten

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van gemeente Rijswijk betreffen:

- waardering van uw grondexploitatie;
- waardering van uw materiële vaste activa;
- waardering van uw vorderingen;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen.

Het College van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de gemeenteraad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage F – Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Rijswijk

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- rotatie van externe accountants op de opdracht.

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Bijlage G – Urenbesteding

Opbouw en inzet controleteam

Het controleteam heeft 1.415 uren aan de controle besteed. Het verwachte aantal te besteden uren was 588. In de onderstaande tabel zijn deze uren uitgesplitst naar functieniveaus binnen het team.

Overzicht bestede uren	Budget	Werkelijk
Partner	27	58
Manager	145	249
Overige teamleden	639	1.108
Totaal	811	1.415

Deze teamopbouw en de inzet van het team heeft geleid tot een kwalitatief goede controle.

Contactgegevens

drs. R. (Rik) Opendorp RA

Externe accountant

r.opendorp@bakertilly.nl

E.D. (Linda) de Vries RA MSc.

Manager

l.devries@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Bijster 39

4817 HZ Breda

Postbus 3814

4800 DV Breda

T: 076 - 525 00 00

